

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 29. septembra 1869. ~

Gospodarske stvari.

Kaj zahtevamo od kupčijsko-obrtniške zbornice a tudi od trgovcev in obrtnikov samih?

Kupčijsko-obrtniški zbornici je naloga, da skuša s primernimi predlogi odstraniti obstoječe napake, da kaže pot do novih obrtnij v deželi, da nasvetuje, kako bi se dala zboljšati sedanja obrtnija, da svetu naznanja deželne pridelke in izdelke ter tako naravná pot do izvažanja, da obrtnikom redno sporoča o svojem delovanju in tako v deželanah tudi budí svest, da jej je mar vstrezati vsem opravičenim željam trgovcev in obrtnikov.

To se zgodi s tem, da zbornica pozveduje skušnje in želje trgovcev in obrtnikov, da se potem o njih posvetuje ter jih rešuje ali s tem, da primerno predloge stavi kupčijskemu ministerstvu, ali s tem, da dopisuje zbornicam našega cesarstva ali tujih držav, ali s tem, da sama neposrednje pomaga, kolikor je v njej moči.

Mnogokrat se je že slišalo in se tudi sedaj še sliši že nekako priljubljeni izrek: Kaj nam pomaga trgovsko-kupčijska zbornica? Plačujemo za-njo leto za letom, pa ne vidimo nobenega vspeha, nobene koristi niti posrednje niti neposrednje.

Kdor količkaj nepristransko sodi in bolj na tanko pozná delovanje naše zbornice, ta mora zavrniti to neopravičeno očitánje; kajti ona je med drugimi izbudila delovanje za to, da smo dobili železnico iz Koroškega v Ljubljano, pa tudi čas menda ni več daleč, da naša dežela dobí še druge železnice, ktere jej gredó po njeni ugodni zemljopisni legi blizo morja, ki tako daleč sega v srce Evrope.

Kdor se je potrudil, le nekoliko premišljati lego in razmere naše dežele, kdor ni prezrl, da je marsiktera železnica že pospešila blagostan tega in onega okraja, ta mora spoznati visoki pomen, ktereга ima ljubljansko-belaška železnica kot mala verižica one vélike evropske železnice, kateri je namen, jutranje dežele, Srbijo, podonavske knežije, Vojvodino, Banat, Bačko in sosednjo Slavonijo, ki ima sila veliko pridelkov, vezati z južno Nemčijo, Švico, Francijo, Belgijo in Anglijo. O tej železnici so razumni zvedenci in trgovci največih trgovskih mest izrekli prepričanje, da bode, kader se dovrši, najvažnejša med vsemi ozir prevažanja blagá. Kranjska dežela, ki tako ugodno leži, naj toraj ne prezira, na dobiček obrniti si to železnico.

Kranjci smo neposrednji sosedje onih pokrajin na vzhodu in zahodu, katerim moremo prodajati svoje izdelke; ti so: papir vseh vrst, ki se meriti sme z vsemi vnanjimi papirji, bukova sukna, koci, tkanine, čipke (špice), izdelki iz slame, ščetin in rogov, sita najboljše vrste, črevlji in usnje, železo za kupčijo, že-

lezno orodje, brušena železnina, žreblji, kositarnina, vozovi, pohišno orodje, les, suha roba in sploh mnogo drugih stvari, ki se izvažajo iz Kranjskega.

Posebno omenjati ni treba pridelkov, kakor so na pr. sreš (vinska skorja), pepelika (lugasta sol), moka, méd, vosek, deteljno seme, lanéno seme, mizarski klej (leim), brinjevo olje, posušeno sadje, kislo zelje itd., ker se vse to že dandanes izvažá ne le v južne, ampak tudi v severne kraje, in to po daljnem potu skozi Dunaj in Solnograd.

Nikakor se ne dá tajiti, da se je kmetijstvo v vseh istih krajih, skozi ktere vodi železnica, toliko povzdignilo, da donaša dvojne ali celó trojne pridelke, ki se izvažajo; od tod tudi pride, da so v istih deželah začeli sejati lan, konoplje, peso itd.; potem so v istih krajih naredile se tvornice (fabrike), ki domá izdelujejo te pridelke, in tako so v malo letih isti kraji spremenili se v najrodovitnejše. Dobre ceste in nizka voznina kmalu privabijo mnogo kupcev in prodajalcev v kraj, in kjer se ti shajajo, ondi se kmalu nahaja tudi nagizdno blago, in tako drugo drugemu roko podaja. Kolikor viša je stopinja, na katero prispè obrtnija, kolikor večja je duševna in djanska izolika, toliko več se odpre virov do dobička, katerih neomikani ne poznajo.

To lahko opazi vsak, ki zopet pride v kraje, v katerih je pred 20 leti bil trgovec ali oskrbnik ali si je kakor že bodi ondi služil kruh. Od kod ta velikanska prememba v blagostanu, če ne od železnic, ki so se ondi naredile v teh letih.

Železnica, ki kranjsko deželo veže z jugo-zahodom in severo-zahodom, ima za našo deželo veliko večo važnost od one, ktera jo prerezuje od severa na jug; kajti ona kmalu pomore vsej deželi, da se naravno povzdigne na višo stopinjo, ta pa je le pomogla nekterim tvornicam, trgovini z lesom in premogu ob Savi ležečemu, a glavnemu našemu mestu je vničila spedicijo in kupčijo z žitom, ubožnim Kraševcem pa vzela edini zaslužek prevažanja.

Nikakor ne bi bilo razumno, niti sedanjim razmeram primerno, ako bi kdo hotel tožiti zaradi te zgube, ker nimamo nobene pravice zahtevati izjeme med drugimi deželami; dalje bi nerazumno bilo zahtevati, da bi bilo ostalo pri tem, kar je o svojem času bilo prav za prav več na škodo, nego na dobiček nekterim, tù si mislimo Kraševce, katerim je prav ta prevažanje bilo na moralično škodo. Ali to morda ni res? Če so druge jako obljudene dežele, na pr. Švica, Saksonija, saske kneževine, Turingija itd. do blagostana prišle z lesenino, tkanino, volnino, barvarijo in z drugimi obrtnijami, zakaj ne bi mogli razumni in bistri Kranjci povzdigniti se na višo stopinjo?

Kupčijsko-obrtniški zbornici ni le naloga pomagati vrteti kolo napredovalnih dogodkov, ampak njej je tudi

dolžnost, nova vprašanja prožiti ter pot naravnati, da se ugodno rešijo za našo deželo.

Naravni pot, to doseči, je ta, da zbornica pozveduje vse deželne potrebe. Naravni njeni poročevalci v prvi vrsti so domači trgovci in obrtniki (rokodelci) sami, v drugi vrsti pa so kupčijske zbornice avstrijske in tujih držav. Vsaka dežela ima svoje potrebe in svoje stališče, ki so si, zlasti kar tiče obrtnijo, naravnost nasproti.

V naši deželi je treba složnega, krepkega sodelovanja vseh rudarjev, obrtnikov, trgovcev in kmetovalcev. Najnaravnejša pot to doseči, je pa, da se v tem namenu zedinijo vsa društva, ki so v deželi, bodi-si znanska, ali obrtniška ali zabavna.

Če hočemo, da zbornica spolni svojo nalogo, treba jej je pomoči. V vseh društvih so resni pogovori prvi, za temi še le na vrsto pridejo zabavni. Če se tedaj izvedenci pogovarjajo zdaj o tem, zdaj o tem, kar bi bilo njim ali drugim na korist, zakaj ne bi teh pogovorov naznanjali zbornici? Saj vendar ni moč zahtevati, da bi njeni odborniki, ki se po postavi smejo voliti le iz onih, ki bivajo v glavnem mestu ali njegovi okolici, na tanko poznali potrebe vseh obrtnij v deželi. Tržič, Kranj, Stražišče, Loški okraj, Kropa in Kamna gorica, Begunska okolica, Ribnica, Kočevje, Idrija in dolenske pokrajine vendar nimajo vsi enakih potreb, ker so njihova obrtnijstva tako različna!

Ti možje morajo zbornici pomagati s tem, da jej na tanko popisujejo svoje razmere in zadeve, da jej o njih razodevajo svoje skušnje ali mnenje, kako bi se dalo v okom priti tem ali tem napakam, ali kaj ovira, da se ta ali ta obrtnija ne more uspešno razvijati, kakor bi bilo želeti in kakor bi se lahko.

V obrtnijskih in trgovskih rečeh ne smé biti nobenih strank. V tem obziru najbolj veljá znani pregovor „z združenimi močmi“. Sreča bi bila za deželo, ako pridemo do tega združenega delovanja.

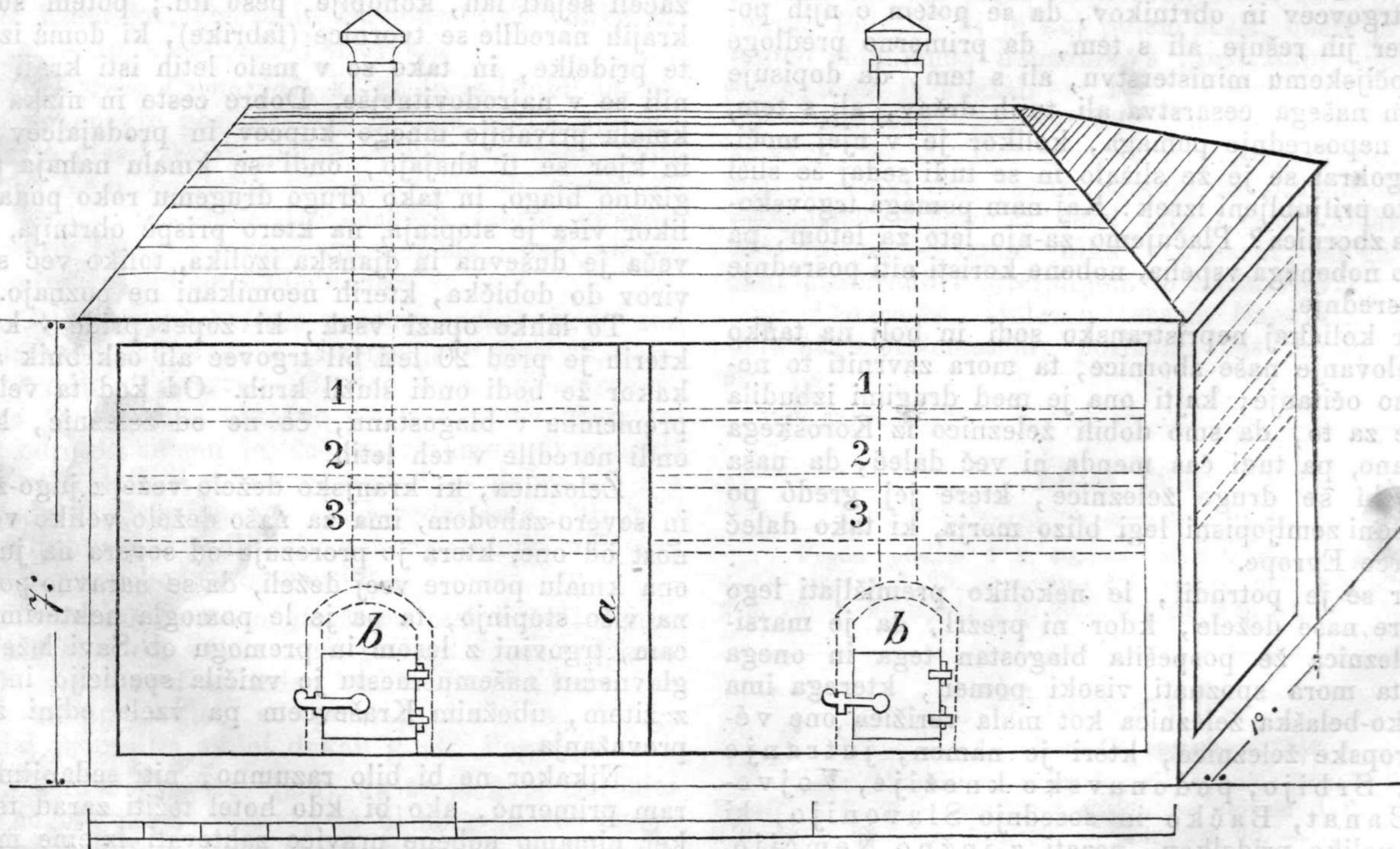
Trgovci in obrtniki naše dežele nikar ne prezirajte tega poziva; podpirajte kupčijsko zbornico v težkem, a blagem njenem delovanji; saj je treba le zdravega semenskega zrna, da vzraste to čvrsto drevo, katero je kupčijska zbornica.

Treba je, da jej razumni izvedenci naznanjajo svoje skušnje, svoje mnenje, katero razumni možje glavnega mesta pretresajo v zbornici; ali se to stori z nasprotovanjem ali s kritikovanjem ali sklepovanjem v zbornici sami, to je isto, glavna stvar je, da se stori kaj temeljitega, in da so ti možje stanovitni v tem, da delajo deželi na korist. Prenehljej je rakova pot, ker v nobeni stvari ni prestanek brez škode, zato vsem kranjskim trgovcem in obrtnikom krepko kličemo v spomin pregovor: „z združenimi močmi“.

Po J. A. Hartmanovem spisu.

Bozniške sušilnice za sadje.

Popisane in risane po pravi peči, kakor jo gosp. J. A. Hartman sam popisuje.

V 22. listu smo priporočali našim gospodarjem naravno takih sušilnic, kakor jih imajo v Bosni.

Danes jim podamo podobo bosniške sušilnice. Delo je leseno, sestavljeno iz 4 spodnjih tramov, po 7 palcev debelih; se vé da so spodnji in zgornji trami med sabo zvezani in pribiti. Spredej in zadej pri *a* so stebri, da podpirajo celo delo; stene so na notranji in vnanji strani nametane z glino in spletene iz vej, streha pa se naredí iz slame, diljic (desk) ali iz opeke, kakoršno si kdo hoče.

Številke 1, 2 in 3 zaznamovajo pletenice, na katere se iztrese sadje in porine v peč.

Romi pletenice imajo in sicer na vsaki strani po dva kotača, ktera v zarezah (palcih) tečeta in lajšata vtik in iztik pletenic, pletenica ima lesen locanj (ročnik) ali pa železno rinko, s katero se pletenica primlje.

Črka *b* kaže kraj za kurjavo, kateri je podolgasto-okroglo zidan in blizu 4 čevlje meri: ob kraju tega prostora vzdidana je 6 palcev široka cev, ki se vleče pod omenjenimi koši in drži v dimnik.

Tretja pletenica je, kakor se vidi, v največi vročini, tedaj se morajo pletenice večkrat premeniti.

V vsakem oddelku je tik pod streho napravljena luknja za soparico, da se ta izkadi in sadje dobiva čist zrak.